

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กอบกุล พันธุ์เจริญวรกุลและคณะ. (2544). แนวทางการปฏิรูปการจัดการศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ เพื่อตอบสนองการปฏิรูประบบบริการสุขภาพไทย. ในประมวลการสัมมนาพยาบาลศาสตร์ศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 3, หน้า169 -173. 23-25 กรกฎาคม 2544
ณ. โรงแรมดิเอ็มเมอรัลด์ กรุงเทพมหานคร
- ชนินทร์ เจริญกุล. (2545). กระบวนการแก้ปัญหาสาธารณสุขในชุมชน. ใน ชนินทร์ เจริญกุล (บรรณาธิการ). การพัฒนาสาธารณสุขโดยกระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม: แนวคิด ข้อเสนอแนะและการปฏิบัติ. หน้า 18-41. สถาบันฝึกอบรมและวิจัยอนามัยชุมชน คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นงพิมพ์ นิมิตรอนันท์. (2544). โครงการพัฒนาการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของผู้เรียนและชุมชน ในกระบวนการวินิจฉัยชุมชน ของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก. วารสารพยาบาลสาธารณสุข. ฉบับประชุมวิชาการ, 15: 107-124.
- พลสุข หิงคานนท์. (2545). การพัฒนาอนามัยชุมชน. ในเอกสารการสอนชุดวิชาการพยาบาลชุมชนและการรักษาพยาบาลเบื้องต้นหน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: สำนักพิมพ์สุโขทัยธรรมาราช.
- พิสมัย จันทวิมล. ผู้แปล. (2541). นิยามศัพท์การส่งเสริมสุขภาพ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2541. กรุงเทพฯ: โครงการสำนักพิมพ์สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- พันธุ์ทิพย์ รามสูต. (2536). การวิจัยอย่างมีส่วนร่วม. ใน เขวรัตน์ ปรปักษ์ขาม และ สมใจ ประมาณพล (บรรณาธิการ). การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. หน้า 13-22. สถาบันการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน สุขภาพจิตและจิตเวช วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ. (2546). คู่มือประกอบการฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน. เอกสารอัดสำเนา.
- เรณูวรรณ หาญวาฤทธิ์. (บรรณาธิการ). (2540). อนามัยชุมชน เล่ม 1, เล่ม2. โครงการสวัสดิการสถาบันพระบรมราชชนก. กรุงเทพมหานคร: ยุทธินทร์การพิมพ์.
- วรรณิ์ จันทร์สว่าง. (2546). สุขภาพชุมชน: แนวคิดและกระบวนการดำเนินงาน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สงขลา: ลิมบราเดอร์สการพิมพ์ จำกัด.

- วราภรณ์ บุญเชียง. (2545). การดูแลสุขภาพอย่างเป็นองค์รวม. ใน *สุธรรม นันทมงคลชัย (บรรณาธิการ). องค์ความรู้ในการฝึกปฏิบัติงานภาคสนามอนามัยครอบครัว*. หน้า 108-119. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ. (2545). *การรายงานตนเอง*. เอกสารอัดสำเนา.
- วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ. (2546). *คู่มือครูพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา 2547*. เอกสารอัดสำเนา.
- สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ม.ป.ป.). *การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัดคุณภาพชีวิต และการพัฒนาสังคมโดยชุมชนมีส่วนร่วม*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สิทธิรัฐ ประพุทธนิตินสาร. (2546). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: แนวคิดและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อารยา ภมรประวัติ. (2536). *การพัฒนาอนามัยชุมชนชั้นนำ. ศูนย์ฝึกอบรมและวิจัยอนามัยชุมชน*. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เอี่ยมพร ทองกระจาย. (2542). การพยาบาลแบบองค์รวม. *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 22(2): 52-62.
- อังคณาพร สอนง่ายและคณะ. (2546). รายงานการวิจัยเรื่องการใช้ชุมชนเป็นฐานของการเรียนรู้ ในการพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและความสามารถในการวินิจฉัยชุมชน ของนิสิต หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร พิษณุโลก. *วารสารการศึกษาพยาบาล*. 14(2). มกราคม-สิงหาคม.

ภาษาอังกฤษ

- Allender, J. A & Spradley, B. W. (2001). *Community health nursing: Concept and Practice*. (5 th ed). New York: Lippincott.
- Arcury, T. A., Quandt, S. A.& McCauley, L. (2000). Farmworkers and Pesticides: Community-Based Research. *Environmental Health Perspectives*. 108 (8). Retrieved July 11, 2003, from EBSCO HOST research databases Chulalongkorn University.
- Bacon, F. (2003). *Origins and principles of community - based research*. Retrieved August 21, 2003, from http://media.wiley.com/product_data/excerpt.
- Baldwin, P. (1999). Community – based experiences and cultural competency. *Journal of Nursing Education*. 38 (5): 195-196.

- Brehm, S. S. & Kassin, S.M. (1993). *Social psychology*. (2 nd ed). Boston: Houghton Mifflin Company.
- Burns, N & Grove, K. S. (1993). *The practice of nursing research: Conduct, critique & utilization*. (2 nd ed). Pennsylvania: Saunders, 1993.
- Caldwell, C.H., Zimmerman, M.A. & Isichei, P.A. (2001). Forging collaboration partnership to enhance family health: An assessment of strength and challenges in conducting Community-Based Research. *Journal of Public Health Management Practice*. 7(2): 1-91.
- Chapdelaine, A. & Chapman, B. L. (1999). Using community - based research projects to teach research method. *Teaching of Psychology*. 26(2): 101-105.
- Chapman, M., Kirk, K. & Carly, M. (2001). *Community participation in social inclusion partnership*. Retrieved July 25, 2003, from <http://www.scotland.gov.uk/cru/resfinds/drf117-00.asp>
- Clark, M.J. (1999). *Nursing in the community: Dimensions of community health nursing*. (3 rd ed). Stamford, Connecticut: Appleton & Lange.
- Clemen-Stone, S., McGuire & Eigsti, D.G. (2002). *Comprehensive community health nursing*. (5 th ed). St.Louis, Missouri: Mosby-Year Book, Inc.
- CoRAL Network. (2002). *What is community based research*. Retrieve August 23, 2002, From <http://www.coralnetwork.org/about/whatisabr.html>
- Farthing, W. G. (1992). *The psychology of conscious*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc
- Ferrai, J. R. and Jason, L. A. (1996). Integrating research and community service : Incorporating research skill into service learning. *College Student Journal*. 32: 444-451.
- Green, L.W. & Ottoson, J.M. (1994). *Community health*. St. Louise: Mosby-Year Book, Inc.
- Helvie, C.O. (1998). *Advanced practice nursing in the community*. Thousand Oaks: SAGE Publication.
- Hendrickson, D. (2001). *Community-based research: What is it ?*. A paper submitted to the University College of Citizenship & Public Service. Retrieve May 20, 2003, from [http:// thailis - web.uni.net.th/hwweda/detail.nsp](http://thailis-web.uni.net.th/hwweda/detail.nsp).
- Higgin, D.L. & Metzler, M. (2001). Implementing community-based participatory research centers in diverse urban settings. *Journal of Urban Health*. 78(3): 488-494

- Hills, M. & Mullet, J. (2000). *Community-based research: Creating evidence-based practice for health and social change*. Paper present at the qualitative evidence-based practice conference, Coventry University, May 15-17. Retrieved October 21, 2002, from <http://www.leeds.ac.uk/educol/documents/00001388.htm>
- Hitchcock, J.A., Schubert, P.E. & Thomas, S.A. (2003). *Community health nursing: Caring in action*. (2nd ed). New York: Delmar Learning.
- Israel, B et al. (1998). Review of community- based research: Assessing partnership approaches to improve public health. *Annual Review Public Health*. 19: 173 - 202.
- Israel, B et al. (2003). Critical Issues in developing and following community based participatory research principles. In M. Minkler & N. Wallerstein (eds). *Community base participatory research in health*. San Francisco: Jossey - Bass.
- Juhn et al. (1999). Community learning: The reach for health nursing programm-Middle school collaboration. *Journal of Nursing Education*. 38(5): 215-220.
- Kelly ,B.R. (1995). Community based research: A tool for community empowerment and student learning. *Journal of Nursing Education*. 34(3): 384-386.
- Kirk, R. E. (1995). *Experimental design: Procedured for the behavioral sciences*. (3rd ed). California: Brooks/ cole.
- Lippa, R. A. (1994). *Introduction to social psychology*. California: Brooks / Cole Publishing Company.
- McKenzie, J. F., Pinger, R.R. & Kotchui, J.E. (2002). *An introduction to community health*. (4th ed). Massachusette: Jones and Bartlett Publishers.
- Minkler, M. & Handcock, T. (2003). Community - driven asset identification and issue selection. In M. Minkler & N. Wallerstein (eds). *Community based participatory research in health*. San Francisco: Jossey - Bass.
- Minkler, M. & Wallerstein, N. (eds). (2003). *Community based participatory research in health*. San Francisco: Jossey - Bass.
- National League for Nursing (NLN). (2002). *A vision for nursing*. Retrieved May 20, 2003, from <http://www.nln.org/aboutnln/vision/htm>
- Nies, M. A. & McEwan, M. (2001). *Community health nursing: Promotion the health of population*. (3rd ed.). Massschusette: Jones and Bartlett Publishers.

- Oakley, P & Kahssay, H.M. (1999). Community involment in health development: An overview. In P. Oakley & H.M. Kahssay (eds). *Community involment in health development: A review of the concept and practice*. Geneva: World Health Organization.
- Olade, R. A. (2003). Attitudes and factors affecting research utilization. *Nursing Forum*, 38(4), October-December, 2003.
- Rifkin, S. B. (1985). *Health planning & community participation*. New Hampshire: Groom Helm.
- Sclove, R., Scammel, M.D. & Holland, B. (1998). *Community-based research in the U.S.* [on line]. The Loka Institute
- Seifer, S. (2002). *Call for papers-journal issue on community-based research*. Retrieved May 5, 2003, from <http://csf.corolado.edu/mail/servicelearning/apr02/msg00018.html>.
- Springett, J. (2003). Issue in participatory evaluation . In M. Minkler & N. Wallerstein (eds). *Community based participatory research in health*. pp 263-283. San Francisco: Jossey - Bass.
- Stanhope, M. & Lancaster, J. (2000). *Community health nursing*. (5th ed). St.Louis, Missouri: Mosby-Year Book, Inc.
- Stoecker, R. (2001). *Community-based research: The next new thing*. A report to the Corella and Bertran F. Bonner Foundation and Compus Compact. Retrieved July 30, 2003, from <http://comm-org.utoledo.edu/drafts/cbreeportb.htm>
- Stoecker, R. (2003). Are academic Irrelevant. In M. Minkler & N. Wallerstein (eds). *Community based participatory research in health*. pp 98-112. San Francisco: Jossey - Bass.
- Sullivan, M. et al. (2003). Community researcher partnerships. In M. Minkler & N. Wallerstein (eds). *Community based participatory research in health*. pp 113-130. San Francisco: Jossey - Bass.
- Tayler, C. E. & Contu, P. (1997). *Measureing community participation and changes in health behavior in a health promotion programme in Sardegna Italy*. Retrieved July 26, 2003, from <http://www.uica.it/~Webcontu/files/abracts/tavloren.htm>
- The Community Research Initiative of Toronto. (2003). *What is community – based research*. Retrieved March 22, 2003, from [http:// www.crit.ca / About_CBR.htm](http://www.crit.ca / About_CBR.htm)

University of Washington School of Public Health and Community Medicine. (2003).

Community based research. Retrieved March 22, 2003, from [http:// www.Sphcm-Washington.edu/research/community.htm](http://www.Sphcm-Washington.edu/research/community.htm)

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

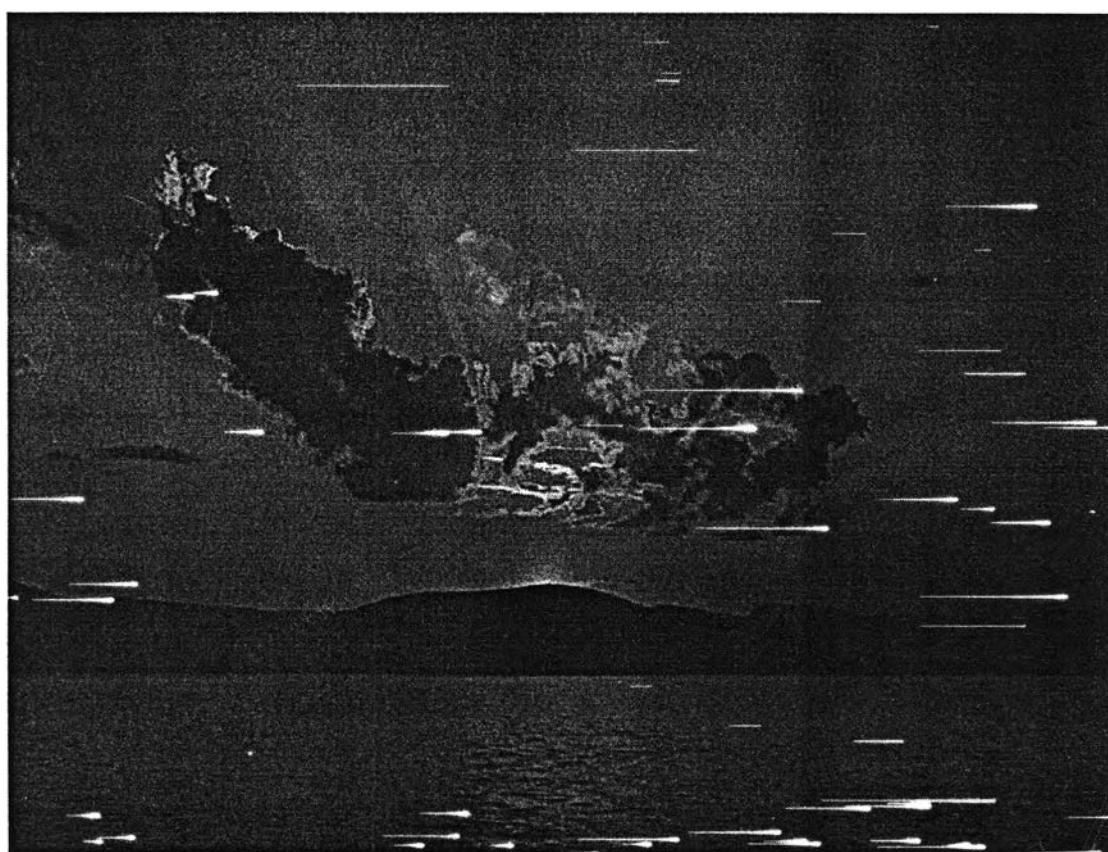
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย

3.1 รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา	รัตนอุบล	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อลิศรา	ชูชาติ	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3.3 อาจารย์ ดร. จิตรภา	กฤษณบุต	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
3.4 รองศาสตราจารย์ ดร. สุนีย์	ละก้าปิ่น	หัวหน้าภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
3.5 อาจารย์ สำลี	สาตีผล	รองผู้อำนวยการด้านแผนและพัฒนาบุคลากร วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ
3.6 อาจารย์ ดร. ชื่นจิตร	โพธิศัพทสุข	สำนักงานเลขานุการผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร
3.7 นาวาเอกหญิง อารณ	ชูดวง	ที่ปรึกษากองการศึกษา กรมแพทย์ทหารเรือ
3.8 นาวาโทหญิง วิภากร	ศีลสว่าง	หัวหน้าภาควิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน สุขภาพจิต และจิตเวชศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาล กองทัพเรือ
3.9 นายประเสริฐ	เล็กสรรเสริญ	หัวหน้ากลุ่มงานประกันคุณภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนนทบุรี
3.10 นาง อวยพร	กฤษฎาธิระ	หัวหน้าสถานีอนามัยบ้านวัดแคใน ต.บางกร่าง อ.เมือง จ.นนทบุรี
3.11 นาย ฌัฐกฤต	สินหน้ง	นักวิชาการ สถานีอนามัยบ้านวัดแคใน ต.บางกร่าง อ.เมือง จ.นนทบุรี

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างเอกสารประกอบการอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมของนักศึกษา

โปรแกรมการฝึกอบรม
เรื่อง การเตรียมนักศึกษาพยาบาลก่อนฝึกประสบการณ์ต้นแบบโครงการฝึกปฏิบัติการ
พยาบาลอนามัยชุมชนแบบบูรณาการวิจัย
สำหรับนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4

โครงการวิจัยและพัฒนาการอนามัยชุมชนแบบบูรณาการวิจัย: การทดลอง
ต้นแบบโครงการฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน
โดย น.ต. หลิ่ง วัชรพร เชนสุวรรณ

โปรแกรมการฝึกอบรม

เรื่อง การเตรียมนักศึกษาพยาบาลก่อนฝึกประสบการณ์ต้นแบบโครงการฝึกปฏิบัติการ

พยาบาลอนามัยชุมชนแบบบูรณาการวิจัย

ระหว่างวันที่ 4-7 มกราคม พ.ศ. 2548

ณ. ห้อง 208 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ

หลักการและเหตุผล

การพยาบาลอนามัยชุมชนเป็นการพยาบาลสาขาหนึ่งที่เน้นชุมชนเป็นฐาน (community-oriented) และมีประชาชนเป็นเป้าหมายในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรค การพยาบาลอนามัยชุมชนจึงต่างจากการพยาบาลสาขาอื่น ๆ (Allender & Spreadley, 2001) การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลอนามัยชุมชนของวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในภาคทฤษฎีมีการจัดการเรียนการสอนในชั้นปีที่สาม ส่วนในภาคปฏิบัติจะมีการฝึกประสบการณ์ในชั้นปีที่สี่ การจัดการฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตทั้งในชุมชนเขตชนบทและชุมชนเขตเมือง การฝึกปฏิบัติในเขตเมืองจะเป็นการฝึกการบริการอนามัยครอบครัว ส่วนการฝึกปฏิบัติในเขตชนบทจะเป็นการฝึกกระบวนการดำเนินงานอนามัยชุมชนซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก โดยที่นักศึกษาพยาบาลและอาจารย์พยาบาลเป็นแกนนำของกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งชินันท์ เจริญกุล (2545); Bacon (2003) กล่าวว่าลักษณะการฝึกเช่นนี้ชุมชนจะเปรียบเสมือนห้องปฏิบัติการ สมาชิกชุมชนเปรียบเสมือนสารละลายในหลอดทดลองที่นักศึกษาต้องทำการผสมสารละลายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ ตามคำบรรยายของอาจารย์ก่อนเข้าห้องปฏิบัติการ นอกจากนั้นในการวิเคราะห์หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตทั่วประเทศ (กอบกุลพันธ์เจริญวรกุล และคณะ, 2544) พบว่าบัณฑิตสาขาพยาบาลศาสตรบัณฑิตมีทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลเฉพาะด้านการพยาบาลอนามัยชุมชนเกือบทุกข้อรายการอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง ยกเว้นการวินิจฉัยชุมชน การรักษาโรคเบื้องต้น การประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมและการดูแลสุขภาพผู้ป่วยที่บ้าน มีทักษะในการปฏิบัติการพยาบาลในระดับพอใช้

การนำวิจัยมาใช้ในการพัฒนาชุมชนเพื่อพัฒนาสุขภาพอนามัยของชุมชน เป็นสิ่งที่น่าสนใจ ดังจะเห็นได้จากกรณีให้ความหมายของการวิจัยฐานชุมชนที่ใช้อยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งหมายถึง การวิจัยที่ทำโดย ร่วมกับ และสำหรับชุมชน (Sclove, Scammell & Holland, 1998) หลักของการวิจัยฐานชุมชนที่สำคัญคือ การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยกับสมาชิกชุมชน และสมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน (Hills & Mullett, 2000) นอกจากนี้ Seifer (2002) กล่าวถึงการวิจัยโดยใช้ชุมชนเป็นฐานว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยที่เกี่ยวข้องและสร้าง

ความสามารถของชุมชนด้วยการวิจัยที่เป็นประโยชน์กับชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างความสามารถระดับชุมชน 2) ขยายเสียงและความรู้จากชุมชน 3) เสริมพลังอำนาจชุมชน และ 4) การ ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การวิจัยฐานชุมชนจึงเป็นการวิจัยที่ขับเคลื่อนโดยชุมชน มีจุดมุ่งหมาย และเน้นการปฏิบัติการ ซึ่งการวิจัยที่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยนั้น จะช่วยให้ชุมชนหรือผู้ที่อยู่กับปัญหามีขีดความสามารถในการเรียนรู้และแก้ปัญหาที่เป็นระบบมากขึ้น มากกว่าที่จะพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ของชุมชน (สิทธิณัฐ ประพุทธนิตินสาร, 2546)

โครงการวิจัยฐานชุมชนเป็นการวิจัยประยุกต์ ที่เป็นการจัดหาข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นสำหรับชุมชน และเป็นการสร้างโอกาสการเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนให้กับผู้เรียน (Mettetal & Bryant, 1996 cited by Chapdelaine & Chapman, 1999) ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเป็นวิธีการหนึ่งในการเรียนรู้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ และการได้รับประสบการณ์ตรงจากกระบวนการวิจัย รวมถึงการปรับความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ ส่งเสริมทักษะการคิดวิจารณ์ และช่วยให้มีความสนใจในเนื้อหาสาระมากขึ้น การเป็นหุ้นส่วนกันระหว่างพยาบาลกับชุมชนจะเป็นการได้ประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย โดยที่ชุมชนจะได้ความรู้ทางด้านสุขภาพและการบริการส่งเสริมสุขภาพ ส่วนนักศึกษาพยาบาลจะได้รับประสบการณ์การฝึกปฏิบัติเป็นอย่างมากเช่น ความตระหนักและความเข้าใจถึงปัจจัยหลาย ๆ ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยของ ชุมชน การให้คุณค่ากับสมาชิกของชุมชนในการเป็นแบบอย่างและเป็นทรัพยากรผู้เชี่ยวชาญ (Juhn et al., 1999) การมีส่วนร่วมในการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาและการวางแผนแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม (Couto, 2001 cited by Bacon, 2003) นอกจากนี้ Caldwell, Zimmerman & Isichei (2001) กล่าวถึงการวิจัยฐานชุมชนในด้านสาธารณสุข ก็เพื่อเป็นการปรับปรุงผลลัพธ์ทางสุขภาพจากการมีส่วนร่วม หรือการใช้ข้อค้นพบจากการวิจัยในการปฏิบัติการ สำหรับการเปลี่ยนแปลง

ในการแก้ปัญหาคาดการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้นและเพื่อการพัฒนาการฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนของนักศึกษาพยาบาลให้มีความสามารถในการดำเนินงานอนามัยชุมชนตามแนวการปฏิรูปการศึกษา และเพื่อพัฒนาสุขภาพของชุมชนโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมเชิงรุกตามแนวการปฏิรูประบบสุขภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการสร้างต้นแบบโครงการฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนโดยการประสานงานการอนามัยชุมชนและงานการวิจัยฐานชุมชนเข้าด้วยกัน และเรียกผลจากการบูรณาการว่า *การอนามัยชุมชนแบบบูรณาการวิจัย*

เพื่อให้ศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการวิจัยที่จะใช้ในกระบวนการฝึกประสบการณ์ ผู้วิจัยจึงได้จัดฝึกอบรมเพื่อเตรียมนักศึกษาพยาบาลก่อนการฝึกประสบการณ์ต้นแบบโครงการพยาบาลอนามัยชุมชนแบบบูรณาการวิจัย โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเตรียมความรู้ความเข้าใจ และเพิ่มพูนทักษะ ทำให้นักศึกษามีความมั่นใจและมีความพร้อมในการฝึกปฏิบัติ

วัตถุประสงค์

การฝึกอบรมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะการใช้ การวิจัยในการดำเนินงานอนามัยชุมชน ได้แก่ การประเมินการอนามัยชุมชน การวินิจฉัยปัญหา อนามัยชุมชน การวางแผนแก้ไขปัญหา การปฏิบัติการแก้ไขปัญหา และการประเมินผล

หัวข้อการฝึกอบรม

1. การอนามัยชุมชนแบบบูรณาการวิจัย
2. การวิจัยเชิงสำรวจเพื่อใช้ในการอนามัยชุมชน
3. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อใช้ในการอนามัยชุมชน
4. การวิจัยเอกสารเพื่อใช้ในการอนามัยชุมชน
5. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
6. เทคนิคการนำเสนอข้อมูลและรายงานผล
7. การวินิจฉัยปัญหาอนามัยชุมชน
8. การวางแผนการแก้ปัญหา การดำเนินการแก้ปัญหา และการวิจัยประเมินผล โครงการ
9. เทคนิคกระบวนการกลุ่ม

คุณสมบัติของผู้เข้ารับการอบรม

นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 4 ที่ฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน: จำนวน 21 คน

ขั้นตอนการดำเนินการฝึกอบรม

1. การจัดเตรียมแผนการฝึกอบรม
2. การจัดหาเอกสารประกอบการฝึกอบรม
3. ขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ อนุญาตให้นักศึกษา พยาบาลเข้ารับการฝึกอบรม และขอใช้สถานที่ในการฝึกอบรม
4. ดำเนินการฝึกอบรม
5. ประเมินผลการศึกษา

วิธีการฝึกอบรม

1. บรรยายให้ความรู้โดยวิทยากร
2. กิจกรรมกลุ่ม โดยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกอบรม
3. การแสดงบทบาทสมมติ

4. การระดมความคิด
5. การอภิปรายและการนำเสนอ
6. การฝึกปฏิบัติ

วิทยากร

น.ต. หญิง วัชรพร เชยสุวรรณ

น.ต.หญิง ชนุตรา เกียมณี

นายฉัฐฤกฤต สิ้นหน้ง นักวิชาการสาธารณสุข สถานีอนามัยบ้านวัดแคใน

ระยะเวลาการอบรม

ระยะเวลาในการฝึกอบรม 4 วัน รวม 32 ชั่วโมง

สถานที่ฝึกอบรม

ห้อง 208 วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ

ผู้รับผิดชอบโปรแกรม

น.ต. หญิง วัชรพร เชยสุวรรณ

การประเมินผล

1. จากการสังเกตการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม การอภิปรายและการนำเสนอ

ผลงาน

2. ประเมินผลเจตคติ จากแบบประเมินความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมต่อความเหมาะสมของการฝึกอบรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจและทักษะการใช้การวิจัยในการประเมินอนามัยชุมชน การวินิจฉัยปัญหาอนามัยชุมชน การวางแผนแก้ไขปัญหา การปฏิบัติการแก้ไขปัญหา และการประเมินผล และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีความพร้อมและความมั่นใจ

กำหนดการประชุมนิเทศการฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนเขตชนบทของนักศึกษาชั้นปีที่ 4

วันที่ 4-7 มกราคม พ.ศ. 2547 เวลา 08.30 –16.30 น.

เวลา วัน	เช้า (08.30 –12.00 น.)			บ่าย (13.00 – 16.30 น.)		
วันที่ 1 (4 ม.ค. 48)	พิธีเปิด: ชีแจงวัตถุประสงค์ และลักษณะการฝึก บรรยาย: การดำเนินงาน อนามัยโรงเรียน	กิจกรรมกลุ่ม: ระดมความคิด หัวข้อ "ทำงานชุมชนอย่างไร" บรรยาย: แนวคิดการทำงานชุมชน	กิจกรรมกลุ่ม: ระดมความคิด หัวข้อ "การสร้างสัมพันธภาพ กับชุมชน" บรรยาย: วิธีการสร้างสัมพันธ- ภาพกับชุมชน	กิจกรรมกลุ่ม: คุณรู้จักการอนามัยชุมชน และการวิจัยฐานชุมชน อย่างไรบ้าง บรรยาย อภิปราย: การอนามัยชุมชนแบบ บูรณาการวิจัย	นักศึกษาเล่า ประสบการณ์การ ทำงานเป็นทีมที่ ประทับใจ	นักศึกษาสรุปและ อภิปรายความรู้ที่ ได้รับ
วันที่ 2 (5 ม.ค. 48)	นักศึกษาทำกิจกรรมพิเศษ			ทบทวนความรู้พื้นฐานเรื่อง การประเมินสถานะสุขภาพชุมชน ◆ฝึกทักษะการออกแบบวิธีการประเมินสถานะสุขภาพชุมชน การพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ การวิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูล		
วันที่ 3 (6 ม.ค. 48)	ทบทวนความรู้พื้นฐานเรื่อง วิธีการศึกษาชุมชนเชิงคุณภาพ ◆ฝึกทักษะการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ			ทบทวนความรู้พื้นฐานเรื่อง การวินิจฉัยปัญหาอนามัยชุมชน ◆ฝึกทักษะการวินิจฉัยปัญหายาอนามัยชุมชน		
วันที่ 4 (7 ม.ค. 48)	บรรยาย: การวางแผนการแก้ไข ปัญหาและการ ประเมินผล	กิจกรรมกลุ่ม: ◆ ทดลองเขียนแผนการแก้ไข ปัญหาและนำเสนอ	การแสดงบทบาทสมมติ: การจัดประชุมประชาคม	บรรยาย อภิปราย: การประเมินผลการ ปฏิบัติงาน	สรุปและนักศึกษา ประเมินผลการ ปฐมนิเทศ	นักศึกษาพูดคุยและ วางแผนร่วมกันในการ พบผู้แทนชุมชนที่จะ ร่วมทำงาน

รับประทานอาหารกลางวัน

ตัวอย่างแผนการสอนที่ 1

เรื่อง การอนามัยชุมชนแบบบูรณาการวิจัย

วิทยากร น.ต. หญิง วัชรพร เชยสุวรรณ

วัตถุประสงค์

เมื่อสิ้นสุดการอบรมหัวข้อนี้ ผู้เข้ารับการอบรมสามารถ

1. บอกความหมายของการอนามัยชุมชนแบบบูรณาการวิจัยได้
2. อธิบายลักษณะของการอนามัยชุมชนแบบบูรณาการวิจัยได้
3. เปรียบเทียบการดำเนินงานอนามัยชุมชนกับการวิจัยฐานชุมชนได้

เนื้อหาสาระ

การอนามัยชุมชนแบบบูรณาการวิจัย หมายถึง การอนามัยชุมชนที่มีกระบวนการวิจัยอยู่ในกิจกรรมการดำเนินงานอนามัยชุมชนทุกขั้นตอน

การอนามัยชุมชนและการวิจัยฐานชุมชน มีวัตถุประสงค์ หลักการ วิธีการ และกระบวนการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกัน เพียงแต่การดำเนินงานการอนามัยชุมชนจะมีกระบวนการดำเนินงานที่มีขอบเขตชัดเจนมากกว่าการวิจัยฐานชุมชน และการดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลขั้นตอนในการแก้ปัญหา ยังไม่เน้นความสำคัญเท่ากับการอนามัยชุมชน

ในขั้นตอนของการประเมินอนามัยชุมชน เมื่อบูรณาการขั้นตอนของการวิจัยฐานชุมชนเข้าไปจะได้รายละเอียดว่า ปัญหาการวิจัยที่เกิดขึ้นในขั้นตอนนี้คือ ชุมชนมีความตระหนักหรือกังวลเกี่ยวกับประเด็นปัญหาทางสุขภาพใด ซึ่งอาจมีมากกว่าหนึ่งประเด็น ซึ่งวิธีที่จะช่วยในการระบุประเด็นปัญหามีหลายวิธี ได้แก่ วิธีการสำรวจ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีการวิจัยเอกสาร ซึ่งการจะเลือกใช้วิธีการใดนั้นสมาชิกชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและควรใช้หลายวิธีประกอบกัน หลังจากนั้นจึงพัฒนาเครื่องมือให้สอดคล้องกับวิธีการที่ใช้ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูลด้วยวิธีง่าย ไม่ซับซ้อน เพื่อให้สมาชิกชุมชนที่มาร่วมทีมมีความเข้าใจได้ง่าย จากนั้นจึงนำเสนอประเด็นปัญหาทางสุขภาพที่ชุมชนวิตกกังวลต่อชุมชน

ในขั้นตอนของการวินิจฉัยปัญหาการอนามัยชุมชนประกอบด้วยขั้นตอนย่อยคือ การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาที่สำคัญ เมื่อบูรณาการขั้นตอนของการวิจัยเข้าไปจะได้รายละเอียดว่า ปัญหาการวิจัยในขั้นตอนนี้คือ ประเด็นปัญหาทางสุขภาพ

ใดที่มีความสำคัญมากที่สุดและควรได้รับการแก้ไขก่อน รวมทั้งมีปัจจัยอะไรที่เป็นสาเหตุ ซึ่งวิธีการออกแบบเพื่อจัดลำดับประเด็นปัญหา และการวิเคราะห์หาสาเหตุมีหลายวิธีการเช่นเดียวกับ การประเมินการอนามัยชุมชน การจะเลือกใช้วิธีการใดนั้นขึ้นอยู่กับสมาชิกชุมชนที่อยู่ในทีมมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ และในวิธีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหานั้นชุมชนจะต้องเป็นผู้จัดลำดับ ความสำคัญของปัญหา ไม่ใช่จัดลำดับโดยนักศึกษาและทีม แต่นักศึกษาและทีมจะเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ จำเป็นต่อชุมชนในการจัดอันดับความสำคัญ ส่วนการหาสาเหตุของปัญหานักศึกษาและทีมจะต้อง รวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาทั้งจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลและแปลผล ด้วยวิธีการที่เหมาะสม เพื่อให้ได้สาเหตุของปัญหาที่เป็นของชุมชนนั้นจริง ๆ และนำเสนอปัญหา และสาเหตุของปัญหาที่สำคัญให้ชุมชนรับทราบ

ขั้นตอนของการวางแผนแก้ไขปัญหานั้น ปัญหาการวิจัยในขั้นตอนนี้คือ ประเด็นปัญหา ทางสุขภาพที่สำคัญของชุมชนนั้นจะมีแนวทางแก้ไขอย่างไร ซึ่งนักศึกษาและทีมจะต้องมีการ ออกแบบการวางแผนโครงการสุขภาพและการกำกับติดตาม มีการรวบรวมเกี่ยวกับทรัพยากรที่ใช้ แก้ปัญหา ความเชี่ยวชาญ งบประมาณ การประสานงาน และมีการวิเคราะห์ความสำคัญก่อน-หลัง ของกิจกรรมที่วางแผนไว้ การศึกษาความเป็นไปได้ของแผนโดยนำเสนอต่อที่ประชุมชุมชน และ นำเสนอแผนการแก้ไขปัญหาคือชุมชน

ส่วนขั้นตอนการปฏิบัติการแก้ไขปัญหา เป็นขั้นตอนที่จะนำแผนที่วางไว้มาปฏิบัติการ ซึ่ง ควรดำเนินการอย่างไร มีการกำกับติดตามผลอย่างไร การปฏิบัติการต้องปฏิบัติแบบองค์รวมและ ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย มีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่ปฏิบัติ วิเคราะห์การดำเนินงานตาม แผน ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน และนำเสนอผลการปฏิบัติการ

ส่วนขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการอนามัยชุมชนนั้นคือ การประเมินผลโครงการ เพื่อดู ว่าโครงการแก้ปัญหาด้านสุขภาพที่ปฏิบัติไปแล้วบรรลุผลเพียงใด นักศึกษาและทีมต้องออกแบบ การประเมินผลโครงการ และมีการเก็บรวมข้อมูลด้วยวิธีการและระยะเวลาที่กำหนด มีการพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน หลังจากนั้นจึงวิเคราะห์และตัดสินใจผลโดยเทียบกับตัวบ่งชี้ เป้าหมาย หรือแผนที่กำหนด สรุปงานและนำเสนอผลงานต่อที่ประชุมที่เกี่ยวข้องและในชุมชน

ระยะเวลา 45 นาที

กิจกรรม

1. บรรยาย

2. แบ่งกลุ่ม 3 กลุ่ม ๆ ละ 7 คน ทำกิจกรรม **คุณรู้จักการอนามัยชุมชนและการวิจัยฐาน**

ชุมชนอย่างไรบ้าง

ภาคผนวก ค
ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ตัวอย่างแบบทดสอบเรื่อง กระบวนการดำเนินงานอนามัยชุมชน

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบเรื่อง กระบวนการดำเนินงานอนามัยชุมชนฉบับนี้เป็นข้อสอบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีจำนวน 50 ข้อ
2. นักศึกษาควรพิจารณาคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว และกาเครื่องหมาย × ลงในกระดาษคำตอบ
3. ใช้เวลาในการทำข้อสอบ 60 นาที

คำชี้แจง อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามข้อ 1-5

ท่านเป็นพยาบาลใหม่ ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบชุมชนหมู่ 3 บ้านวัดโชติการาม ในเบื้องต้น ท่านศึกษาจากข้อมูลทะเบียนราษฎร์ พบว่า ชุมชนมีจำนวน 240 หลังคาเรือน ในรอบปีที่แล้วมีประชากรทั้งหมด 1,220 คน ชาย 620 คน หญิง 600 คน ท่านต้องทำเพิ่มสุขภาพครอบครัว และประเมินสภาวะสุขภาพของชุมชนแห่งนี้

1. การดำเนินงานในชุมชนนี้ สิ่งแรกที่คุณควรดำเนินการก่อน คือข้อใด
  - ก. ทำแผนที่ชุมชน
  - ข. พบประชาชนในพื้นที่
  - ค. รวบรวมข้อมูลของชุมชน
  - ง. เตรียมเอกสารและเครื่องมือให้พร้อม
2. ในการประเมินสภาวะสุขภาพชุมชน ท่านวางแผนไว้ว่าจะสำรวจใหม่โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เพราะเหตุใดจึงต้องมีการสำรวจใหม่
  - ก. ต้องการได้ข้อมูลที่เที่ยงตรง
  - ข. ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร์อาจไม่ถูกต้อง
  - ค. ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร์มีรายละเอียดไม่เพียงพอ
  - ง. ต้องการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากทะเบียนราษฎร์
3. จากข้อมูลทะเบียนราษฎร์ จำนวนชายหญิงดังกล่าวข้างต้น สามารถบอกอะไรได้บ้าง
  - ก. ยังบอกอะไรไม่ได้เนื่องจากข้อมูลไม่เพียงพอ
  - ข. เพศเป็นปัจจัยเสี่ยงของการเกิดโรคที่สำคัญ
  - ค. ชายและหญิงมีจำนวนใกล้เคียงกัน ซึ่งถือว่าเป็นข้อค้นพบปกติ
  - ง. ข้อมูลเป็นไปตามลักษณะประชากรของประเทศ ที่มีชายมากกว่าหญิง

4. นอกจากการใช้แบบสัมภาษณ์แล้ว ท่านคิดว่าจะใช้วิธีใด ที่จะช่วยยืนยันว่าข้อมูลในการประเมินสภาวะสุขภาพชุมชนที่มีความถูกต้อง และรวดเร็วเหมาะสมกับเวลาที่จำกัด
- การสังเกต
  - การออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่
  - ศึกษาเพิ่มสุขภาพครอบครัวที่สถานีอนามัย
  - ศึกษารายงานสรุปผลการปฏิบัติงานประจำปีของสถานีอนามัย
5. ถ้าท่านมีเวลาจำกัดในการสำรวจครอบครัว ท่านจะวางแผนอย่างไร
- นำแบบสัมภาษณ์ไปแจกไว้ตามบ้านและจัดเก็บภายหลัง
  - พยายามสัมภาษณ์ทุกครัวเรือน โดยให้อาสาสมัครสาธารณสุขช่วย
  - สัมภาษณ์เฉพาะครัวเรือนที่มีคนอยู่บ้านและสามารถให้ข้อมูลได้ก่อน
  - จัดทำบัญชีรายชื่อครัวเรือน และสุ่มครัวเรือนตัวอย่างที่จะทำการสัมภาษณ์
6. การที่ท่านออกไปเก็บรวบรวมข้อมูล แต่ไม่พบลุงเที่ยงซึ่งเป็นหัวหน้าครอบครัว พบแต่ ค.ช. นก อายุ 5 ขวบ ผู้เป็นหลาน วิ่งเล่นอยู่หน้าบ้าน ท่านจะดำเนินการอย่างไร
- ฝาก ค.ช.นก ให้บอกลุงเที่ยงว่าตอนเย็นจะมาพบ
  - ฝากแบบสอบถามไว้ให้ตอบกับ ค.ช.นก
  - สอบถามข้อมูลจากญาติของลุงเที่ยง
  - รุ่มบ้านอื่นขึ้นมาแทน
7. ขณะที่ท่านกำลังจะเข้าสัมภาษณ์ ท่านพบว่าผู้ให้ข้อมูลกำลังห่อกระท้อนบนต้นไม้ ท่านจะดำเนินการอย่างไร
- นั่งรอให้ห่อกระท้อนเสร็จก่อน
  - ขอเวลา 15 นาทีในการสัมภาษณ์
  - สัมภาษณ์ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลห่อกระท้อนบนต้นไม้
  - ไปสัมภาษณ์บ้านใกล้เคียงก่อน และนัดเวลามาสัมภาษณ์อีกครั้ง

ในกรณีที่ท่านสัมภาษณ์นางละออง ซึ่งมีบุตรคนแรก เพศหญิง วัย 3 เดือน ในเรื่องเกี่ยวกับการให้อาหารและอาหารเสริม ตอบคำถามข้อ 8-11

8. ท่านจะใช้คำถามว่าอย่างไร
- ลูกได้รับอาหารเสริมอะไรบ้าง
  - ลูกกินกล้วยครูด และ น้ำส้มหรือยัง
  - ลูกตัวอ้วนจิ่ง แม้ให้กินอาหารอะไรบ้าง
  - ลูกได้รับอาหารอะไรอีกบ้าง นอกเหนือจากนม

ตัวอย่างแบบทดสอบเรื่องการวิจัยฐานชุมชน

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบเรื่อง การวิจัยฐานชุมชนฉบับนี้ เป็นข้อสอบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ
2. นักศึกษาควรพิจารณาคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว และกาเครื่องหมาย × ลงในกระดาษคำตอบ
3. ใช้เวลาในการทำข้อสอบ 60 นาที

1. ข้อใดตรงกับความหมายการวิจัยฐานชุมชนมากที่สุด
  - ก. การวิจัยแบบประยุกต์ประเภทหนึ่ง
  - ข. การวิจัยที่ชุมชนเป็นแหล่งให้ข้อมูล
  - ค. การวิจัยที่ชุมชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน
  - ง. การวิจัยที่นักวิจัยกับสมาชิกชุมชนมีสิทธิเท่าเทียมกัน
2. การวิจัยฐานชุมชน มีลักษณะสอดคล้องกับข้อใดมากที่สุด
  - ก. การวิจัยเชิงสำรวจ
  - ข. การวิจัยกึ่งทดลอง
  - ค. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ
  - ง. การวิจัยทางมนุษยวิทยา
3. ข้อใดเป็นงานวิจัยที่สมาชิกชุมชนกับนักวิจัยมีการเรียนรู้ร่วมกันมากที่สุด
  - ก. การจัดการขยะแบบมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านสันติภาพ
  - ข. ปัจจัยที่เอื้อต่อการมารับภูมิคุ้มกัน โรคอย่างต่อเนืองในเด็กก่อนวัยเรียน
  - ค. การศึกษาบทบาทของผู้ดูแลผู้ป่วยอัมพาตครึ่งซีกในชุมชนหลังวัดมะกอก
  - ง. การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนสุขศึกษาที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการให้อาหารเสริมของมารดาครรภ์แรก
4. กิจกรรมใดที่แสดงให้เห็นว่า สมาชิกของชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย
  - ก. ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาการวิจัย
  - ข. ประชาชนในชุมชนเป็นกลุ่มประชากรที่ศึกษา
  - ค. ชุมชนให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัย
  - ง. ชุมชนรับทราบผลการวิจัย

5. ข้อใดไม่ใช่วัตถุประสงค์หลักของการทำวิจัยฐานชุมชน
- เสริมพลังอำนาจชุมชน
  - สร้างความรู้ใหม่ให้กับชุมชน
  - สร้างความสามารถของชุมชน
  - ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
6. องค์ประกอบที่สำคัญในการวิจัยฐานชุมชนคือข้อใด
- ความรู้ทางวิจัยและสถิติเป็นอย่างดี
  - เครื่องมือที่มีความตรงและความเที่ยงสูง
  - วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณสนับสนุน
  - ความร่วมมือของนักวิจัย สมาชิกชุมชน และหุ้นส่วนอื่น ๆ
7. ข้อใดเป็นความแตกต่างที่ชัดเจนของการวิจัยฐานชุมชนกับการวิจัยเชิงวิชาการ
- ที่มาของปัญหาการวิจัย
  - วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
  - วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล
  - การนำเสนอผลการวิจัย
8. คำกล่าวที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยฐานชุมชน ข้อใดไม่ถูกต้อง
- ไม่จำเป็นที่จะต้องทดสอบสมมติฐาน
  - มีการกำหนดคำถามการวิจัยไว้ค่อนข้างชัดเจน
  - คำถามการวิจัยมาจากปัญหาในกลุ่มหรือชุมชน
  - คำถามการวิจัยปรับเปลี่ยนได้ยากในระหว่างการดำเนินการวิจัย
9. ปัจจุบันสถานการณ์โรคไข้หวัดนกเป็นปัญหาระดับประเทศ ท่านสงสัยว่า คนในชุมชนจะมี
 ภาวะ:คิดเห็นต่อมาตรการการป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกอย่างไรบ้าง ท่านจึงวางแผนไว้ว่า
 จะทำการวิจัยเชิงสำรวจ การออกแบบการวิจัยของท่านมีเป้าหมายเพื่อให้ได้คำตอบการวิจัยที่มี
 ลักษณะเช่นไร
- สอดคล้องกับทฤษฎี
  - สอดคล้องกับสมมติฐาน
  - ตรงตามปัญหาการวิจัย
  - ตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย

แบบประเมินการฝึกปฏิบัติการดำเนินงานอนามัยชุมชน

วิชาปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน

ชื่อนักศึกษา.....กลุ่มที่.....

ผู้ประเมิน.....วันที่.....

รายการประเมิน	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	ไม่ได้ทำ (0)
การเตรียมการปฏิบัติ					
1. การศึกษาค้นคว้าเอกสาร เพื่อเตรียมความรู้และความพร้อมก่อนฝึกปฏิบัติการดำเนินงานอนามัยชุมชน					
2. การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลและชุมชนด้วยวิธีการที่เหมาะสม					
3. การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการวางแผนการดำเนินงานอนามัยชุมชน					
4. การเปิดโอกาสให้ตัวแทนสมาชิกชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานอนามัยชุมชน					
การประเมินสภาวะสุขภาพชุมชน					
5. การออกแบบวิธีการประเมินสภาวะสุขภาพชุมชนที่ครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนในด้านกายภาพ สังคม และวัฒนธรรมอย่างเพียงพอ					
6. การพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมกับศักยภาพของชุมชน					
7. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุม					
8. มีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้อมา และวิเคราะห์ข้อมูลที่เหมาะสมกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และลักษณะข้อมูล					
9. การแปลผลข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในรูปแบบที่เข้าใจง่ายและชัดเจน					
10. การนำเสนอประเด็นปัญหาสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนในชุมชนรับทราบ ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน					
11. การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการประเมินสภาวะสุขภาพชุมชน					
12. การเปิดโอกาสให้ตัวแทนสมาชิกชุมชนได้มีส่วนร่วม					

รายการประเมิน	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	ไม่ได้ทำ (0)
การวินิจฉัยปัญหาอนามัยชุมชน					
13. การออกแบบวิธีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่ชุมชนมีส่วนร่วมได้					
14. การให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ชุมชนสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้					
15. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาที่เป็นทฤษฎีได้					
16. การเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากชุมชน เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาที่เป็นของชุมชนได้					
17. การนำเสนอปัญหาที่สำคัญและสาเหตุของปัญหา เพื่อให้ประชาชนในชุมชนรับทราบ ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน					
18. การเปิดโอกาสให้ตัวแทนสมาชิกชุมชนได้มีส่วนร่วม					
การวางแผนแก้ไขปัญหอนามัยชุมชน					
19. การนำข้อมูลและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องมาวางแผนแก้ไขปัญหอนามัยชุมชนได้					
20. การวางแผนแก้ไขปัญหาเหมาะสมกับปัญหานั้น ๆ และศักยภาพของชุมชน					
21. การให้ข้อมูลและการอำนวยความสะดวกให้สมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของแผนแก้ไขปัญหา					
22. การนำเสนอแผนแก้ไขปัญหา เพื่อให้ประชาชนในชุมชนรับทราบ ด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพชุมชน					
23. การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการวางแผนแก้ไขปัญหอนามัยชุมชน					
24. การเปิดโอกาสให้ตัวแทนสมาชิกชุมชนได้มีส่วนร่วม					

รายการประเมิน	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ปรับปรุง (1)	ไม่ได้ทำ (0)
การปฏิบัติการตามแผนแก้ไขปัญหา					
25. การวางแผนดำเนินการและกำกับติดตาม ตามแผนที่กำหนดไว้					
26. การปฏิบัติการครอบคลุมการดูแลสุขภาพชุมชนแบบองค์รวม					
27. การปฏิบัติการครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายตามที่กำหนดไว้					
28. การรวบรวมและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติ					
29. การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน					
30. การประสานงานกับสมาชิกในทีม หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชุมชน ในการปฏิบัติการตามแผน					
31. การเปิดโอกาสให้ตัวแทนสมาชิกชุมชนได้มีส่วนร่วม					
32. การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการปฏิบัติตามแผน					
การประเมินผลการปฏิบัติการ					
33. การออกแบบวิธีการประเมินผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์/ เป้าหมาย					
34. การเก็บรวบรวมข้อมูลประเมินผลด้วยวิธีการและระยะเวลาที่กำหนด					
35. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลได้สอดคล้องกับวิธีการประเมินผล					
36. การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล โดยเทียบกับเกณฑ์/ เป้าหมาย หรือแผนที่กำหนด					
37. การนำเสนอผลการประเมินให้ชุมชนรับทราบ					
38. การสรุปผลการดำเนินงานและส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
39. การเปิดโอกาสให้ตัวแทนสมาชิกชุมชนได้มีส่วนร่วม					
40. การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการประเมินผลการปฏิบัติ					
คะแนนรวม					

เกณฑ์การประเมินผล ในการประเมินผลกำหนดค่าคะแนนดังนี้

4 หมายถึง ดีมาก (การปฏิบัติงานถูกต้อง เหมาะสม เห็นด้วยมากที่สุด)

3 หมายถึง ดี (การปฏิบัติงานถูกต้อง เหมาะสม เห็นด้วยมาก)

2 หมายถึง พอใช้ (การปฏิบัติงานต้องการคำแนะนำ แต่แสดงให้เห็นว่าสามารถปฏิบัติและปรับตัวได้ดีขึ้น)

1 หมายถึง ปรับปรุง (การปฏิบัติงานไม่ถูกต้องตามหลักวิชา), 0 หมายถึง ไม่ได้ปฏิบัติ

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

4 หมายถึง นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด

3 หมายถึง นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก

2 หมายถึง นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย

1 หมายถึง นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

0 หมายถึง ไม่มีความคิดเห็น

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		4	3	2	1	0
	ผู้สอน					
1	วางแผนการฝึกประสบการณ์ร่วมกับผู้เรียน					
2	มีปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับผู้เรียน					
3.	เื้อ้อำนวยการความสะดวกและสนับสนุนทรัพยากรในการเรียน					
4.	สนับสนุนการอภิปรายร่วมกัน					
5	สนับสนุนให้นักศึกษาและตัวแทนสมาชิกชุมชนมีส่วนร่วม					
6	จัดการความขัดแย้ง					
7	เห็นคุณค่าของผู้เรียนและชุมชน					
8	สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง และมีความยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงได้					
9	ให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน					
	ผู้เรียน					
10	การเตรียมความพร้อมของนักศึกษา					
11	ความสนใจและความตั้งใจของนักศึกษา					
12	มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียน/ การฝึก					
	กระบวนการฝึก					
13	กระบวนการฝึกสอดคล้องกับวัตถุประสงค์					
14	ส่งเสริมให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงจากกระบวนการฝึก					
15	ส่งเสริมให้นักศึกษามีการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา					
16	ส่งเสริมให้นักศึกษามีความคิดที่ยืดหยุ่นหลากหลาย					
17	ส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการทำงานเป็นทีม					
18	ส่งเสริมให้นักศึกษาเชื่อมโยงความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ในการปฏิบัติ					

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		4	3	2	1	0
19	ส่งเสริมให้นักศึกษาคูแลสุขภาพชุมชนแบบองค์รวม					
20	ส่งเสริมให้นักศึกษาได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม					
21	ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ทำงานอย่างเป็นระบบ					
	สถานที่ฝึก					
22	ชุมชนเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ถึงวิถีชีวิตของชุมชน					
23.	ชุมชนมีประเด็นปัญหาทางสุขภาพที่หลากหลาย					
24.	ชุมชนมีแกนนำที่เอื้อต่อการฝึกประสบการณ์					
25	ชุมชนมีความปลอดภัย					
	เอกสาร วัสดุอุปกรณ์					
26	ความเพียงพอของเอกสารที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า					
27	ความเหมาะสมของเอกสารที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า					
28	ความเพียงพอของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึก					
29	ความเหมาะสมของวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึก					
	ระยะเวลาของการฝึก					
30	ความเหมาะสมของระยะเวลาตามแผนการฝึก					
31	ความเหมาะสมของช่วงเวลาที่ออกฝึก					
	การประเมินผล					
32	ความเหมาะสมของวิธีการประเมินผลรายบุคคล					
33	ความเหมาะสมของวิธีการประเมินผลรายกลุ่ม					
34	ให้โอกาสผู้เรียนประเมินตนเอง					
35	ใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลป้อนกลับในการแก้ไขปรับปรุงให้กับผู้เรียน					
36	บอกเกณฑ์ให้ผู้เรียนรับทราบ					
37	เน้นพัฒนาการของผู้เรียน					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผู้สอน

.....
 .....

ด้านผู้เรียน

.....
 .....

ด้านกระบวนการฝึก

.....
 .....

ด้านสถานที่ฝึก

.....
 .....

ด้านเอกสาร วัสดุอุปกรณ์ในการฝึก

.....
 .....

ด้านระยะเวลาในการฝึก

.....
 .....

ด้านการประเมินผล

.....
 .....

ขอขอบคุณนักศึกษาทุกท่านที่ได้สละเวลาในการตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจ

แบบสำรวจทัศนคติต่อการวิจัยฐานชุมชนด้านการอนามัยชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

- 1 ท่านมีภูมิลำเนาอยู่ที่จังหวัด.....
- 2 สภาพชุมชนท่านเคยอยู่ก่อนที่จะมาเป็นนักศึกษาพยาบาล
  - 1. เป็นชุมชนชนบท
  - 2. เป็นชุมชนเมือง
  - 3. กึ่งเมืองกึ่งชนบท
- 3 ท่านเคยมีส่วนร่วมในการทำวิจัยเกี่ยวกับชุมชนบ้างหรือไม่
  - 1. เคยมีส่วนร่วม
ลักษณะของการมีส่วนร่วม.....
  - 2. ไม่เคยมีส่วนร่วม

ตอนที่ 2 ทัศนคติต่อการทำวิจัยฐานชุมชนด้านการอนามัยชุมชน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดยใช้เกณฑ์ดังต่อไปนี้

- มากที่สุด หมายถึง นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด
- มาก หมายถึง นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก
- น้อย หมายถึง นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย
- น้อยที่สุด หมายถึง นักศึกษาเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด
- ไม่แน่ใจ หมายถึง ไม่มีความคิดเห็น/ ไม่แน่ใจ

ข้อ	ข้อความ	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่แน่ใจ
1	การทำวิจัยฐานชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมกันรับผิดชอบปัญหาของชุมชนเอง					
2	การวิจัยฐานชุมชนเป็นการวิจัยที่มีประโยชน์เฉพาะในชุมชนที่เป็นชุมชนเมือง หรือชุมชนชนบทเท่านั้น					
3.	การให้สมาชิกชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัยนั้นค่อนข้างยาก เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา					
4.	การวิจัยฐานชุมชนเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นสำหรับข้าพเจ้า					
5	การวิจัยฐานชุมชนในด้านการอนามัยชุมชน ก่อให้เกิดการปรับปรุง สภาวะสุขภาพของชุมชน จากการใช้ข้อค้นพบจากการวิจัยได้					
6	การวิจัยฐานชุมชนช่วยให้ชุมชน หรือผู้ที่อยู่กับปัญหามีขีดความสามารถในการแก้ปัญหาทางสุขภาพที่เป็นระบบมากขึ้น					
7	การวิจัยฐานชุมชนในด้านการอนามัยชุมชน ช่วยให้ประชาชนสามารถดูแลสุขภาพของตนเองและชุมชนได้					
8	การวิจัยฐานชุมชนในด้านการอนามัยชุมชน ทำให้เห็นการเชื่อมโยง การวิจัยกับการบริการทางสุขภาพ					
9	การวิจัยฐานชุมชนในด้านการอนามัยชุมชน ช่วยขจัดความไม่เท่าเทียมกันทางด้านสุขภาพได้					
10	การที่ให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมและเรียนรู้ในทุกขั้นตอน ทำให้การดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ล่าช้า					
11	การมีส่วนร่วมในการวิจัยฐานชุมชน ทำให้ข้าพเจ้าตระหนักและเข้าใจถึงหลาย ๆ ปัจจัยที่มีผลต่อสุขภาพอนามัยได้					
12	การมีส่วนร่วมในการวิจัยฐานชุมชน ทำให้ข้าพเจ้าทำงานเป็นทีมมากขึ้น					
13	การมีส่วนร่วมในการวิจัยฐานชุมชนช่วยให้ข้าพเจ้าคิดและทำงานอย่างเป็นระบบมากขึ้น					
14	การมีส่วนร่วมในการทำวิจัยฐานชุมชน ทำให้ข้าพเจ้าภูมิใจที่ได้ทำงานเพื่อชุมชนและสังคม					
15	การมีส่วนร่วมในการทำวิจัยฐานชุมชน ทำให้ข้าพเจ้าเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนในสภาพจริง					

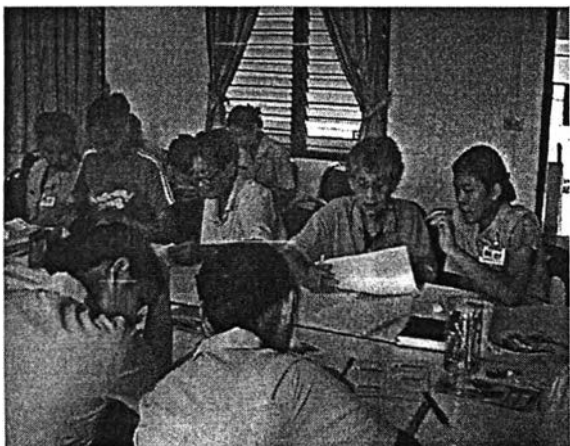

ข้อ	ข้อความถาม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่แน่ใจ
16	การมีส่วนร่วมในการวิจัยฐานชุมชน เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับ ข้าพเจ้าในการปฏิบัติเป็นอย่างมาก					
17	การวิจัยฐานชุมชน ที่เน้นให้สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วม เป็นการเพิ่ม ภาระให้กับสมาชิกชุมชน					
18	ข้าพเจ้าเชื่อว่าชุมชนมีศักยภาพในการร่วมทำวิจัยได้					
19	ความคิดเห็นของชุมชน ข้าพเจ้าถือว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า					
20	ข้าพเจ้ารู้สึกมั่นใจในการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจริงได้					

ภาคผนวก ง

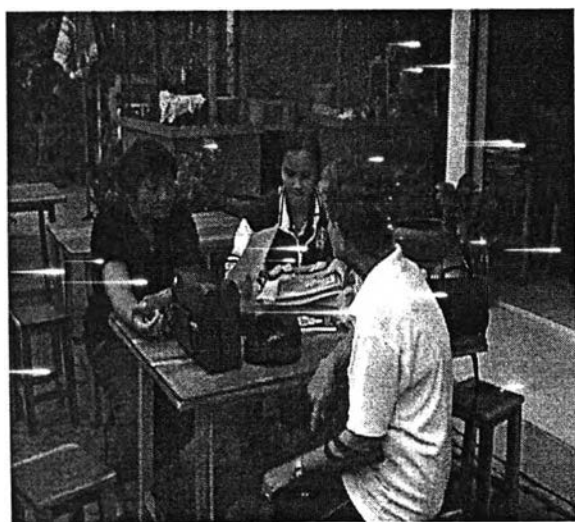
ภาพกิจกรรมการทดลองต้นแบบโครงการฝึกปฏิบัติการพยาบาลอนามัยชุมชนแบบ
บูรณาการวิจัย

ภาพที่ 1: นักศึกษาและผู้แทนชุมชนร่วมกัน
พิจารณาเครื่องมือที่ใช้ในการ
ประเมินสถานะสุขภาพของชุมชน

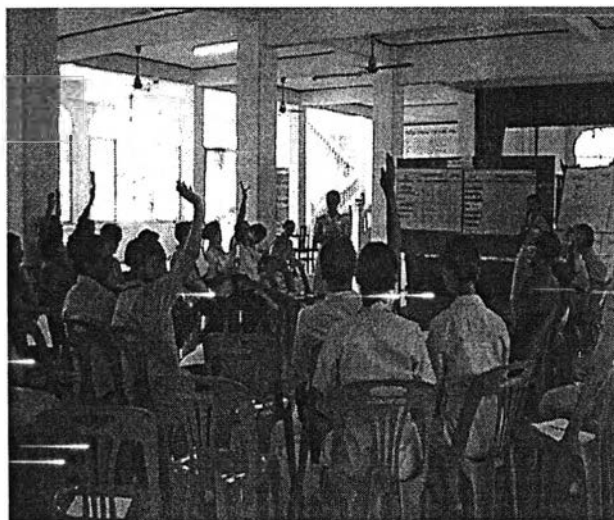
ภาพที่ 2: นักศึกษาและผู้แทนชุมชน
ร่วมทำแผนที่เดินดิน

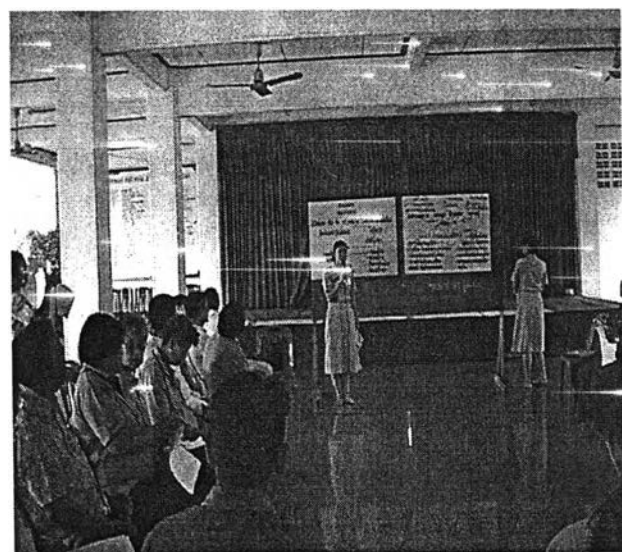
ภาพที่ 3: นักศึกษาและผู้แทนชุมชนร่วมกัน
เก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อประเมิน
สถานะสุขภาพชุมชน

ภาพที่ 4: นักศึกษาและผู้แทนชุมชนร่วมกัน
วิเคราะห์ข้อมูล

ภาพที่ 5: ชุมชนมีส่วนร่วมในการระบุ
ปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และ
จัดลำดับความสำคัญของปัญหา

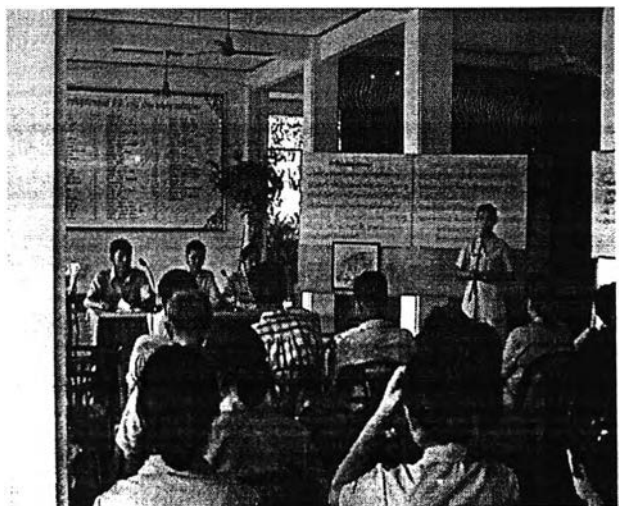
ภาพที่ 6: ชุมชนมีส่วนร่วมในการพิจารณา
ความเป็นไปได้ของแผนงานและ
โครงการ

ภาพที่ 7: นักศึกษาและผู้แทนชุมชน
ร่วมกันปฏิบัติตามแผน

ภาพที่ 8: นักศึกษาและผู้แทนชุมชน
ร่วมจัดโครงการส่งเสริม
สุขภาพชุมชน

ภาพที่ 9: นักศึกษาและผู้แทนชุมชน
ร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติ
และนำเสนอผล

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นาวาตรีหญิง วัชรพร เชยสุวรรณ เกิดวันที่ 28 เมษายน 2512 ที่จังหวัด กรุงเทพมหานคร จบการศึกษาการพยาบาลผดุงครรภ์ และอนามัย จากวิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ กองการศึกษา กรมแพทยทหารเรือ ปีการศึกษา 2534 จบการศึกษาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาธารณสุขศาสตร์) สาขาการพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2539 และเข้าศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2545 ปัจจุบันรับราชการอยู่ที่วิทยาลัยพยาบาลกองทัพเรือ กองการศึกษา กรมแพทยทหารเรือ